

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПАДУ СИСТЕМИ КЛАСІВ СИЛЬНИХ І СЛАБКИХ ДІЄСЛІВ У СЕРЕДНЬОАНГЛІЙСЬКОМУ ПЕРІОДІ

Період середньовіччя для англійської мови є найбільш «динамічним», оскільки саме у цей час відбувалося перегрупування діалектних єдностей давньоанглійського періоду, їхнє злиття і розмежування, виділення в якості провідних одних з них і занепад інших. Не менш важливим фактором виявився період англонорманської диглосії, що зумовив появу численних лексичних і граматичних запозичень. Однією з найбільш значущих причин змін і варіативності у структурі мови середньоанглійського періоду стала редукція голосних у ненаголошених складах.

У системі консонантних дієслів середньоанглійського періоду основними чинниками, що зумовили розпад давньоанглійських класів слабого дієслова були: уніфікація трьох класів давньоанглійських слабких дієслів до двох типів; перехід слабких дієслів у сильну відміну [2: 244]. Відповідно до загальної тенденції до усереднення ненаголошених голосних усі закінчення основної маси слабких дієслів протягом середньоанглійського періоду були редуковані до однієї й тієї ж форми [5: 126-127]. Таким чином як видно з прикладів (1) і (2), відмінностей в утворенні претериту слабких дієслів першого і другого класів більше не існувало:

(1) *as crist **lovede** holy cherche* (*Canterberry Tales*, 925 - 930) - “як Христос любив святу церкву” – претерит слабого дієслова *loven* I класу;

(2) *Heo wes houhful, and **erede*** (*The owl and the nightingale*, 1295-1300) – “Він був мовчазний і орав” – претерит слабого дієслова *erian* II класу;

Уніфікація класів слабких дієслів діалектно варіювалася: у південній групі діалектів дієслова I класу розподілились між атематичним і тематичним типами рівномірно:

(3) *And þulke goode **heorde** Jhesus* (*Proceose of the Passion and Gospel of Nicodemus*, p.1) – претерит слабого дієслова *heren* I класу;

(4) *And yit he **wacched** noght hys disciples* (*Proceose of the Passion and Gospel of Nicodemus*, p.1) - претерит слабого дієслова *wacchen* I класу.

У решті діалектних груп у I класі перевага надавалась атематичному типу утворення дієслівних форм претериту. Наприклад:

(5) *He **seyde**, that himself myȝt.* (*Piers Plowman C*, p.3) – “він сказав, що сам може”

Іншим явищем, що мало важливий вплив на розвиток середньоанглійського дієслова, стала реорганізація системи чергувань кореневого голосного вокальних дієслів. Її джерелами були численні фонетичні явища, що відбувалися протягом середньоанглійського періоду (редукція ненаголошених складів наприклад). Основними тригерами розпаду системи сильних дієслів у мові середньоанглійського періоду були: зміни в системі градації (аблауту); уніфікація дієслівних основ; перехід сильних дієслів до консонантної системи утворення претериту і дієприкметника минулого часу.

Уніфікація системи градації основ претериту вокальних дієслів відбувалося нерівномірно у різних групах діалектів [2: 192-193; 4: 160-161]. Так, основа множини минулого часу у північних діалектах вирівнювалася у більшості випадків за голосним однини:

(6) *And also þai **fande** certain smale peces (York Memorandum, p.2)* - “Також вони знайшли декілька малих шматків” – північний діалект.

У центральних і південних діалектах уніфікація відбувається у бік множини претериту. Наприклад:

(7) *And **sau3** a toure as y trowede (Piers Plowman, p.1)* - “Побачив я багату, правду я кажу” – центральний діалект;

(8) *Fro whenne3 his lynage was **y-come** (Prose Brut, p.3)* – “Звідки пішов його рід” - південний діалект.

Важливим аспектом що вплинув на варіації у морфологічних класах дієслів стали іншомовні запозичення. Найчастіше скандинавські запозичення проникали у твори південної групи діалектів. У досліджуваному матеріалі північної і кентської групи діалектів, що відноситься до синхронічного зрізу 1350-1450 рр. випадків вживання запозичених дієслів скандинавського походження не було. Французькі запозичення частіше всього з’являлися у творах кентської групи діалектів [1: 19, 71]. Наприклад:

(9) *And so on a tyme thay of Troie **complayned** to Brut of the bondage and thraldom (Prose Brut, p.1)* – відмінювання дієслова французького походження *complayn* за слабкою відміною.

Таким чином, можна зробити висновок, що значущим, для процесу розпаду системи дієслівних класів виявився середньоанглійський період, бо саме цей період, який ще називають періодом «редукованих закінчень» привніс зміни у закінчення форм претериту слабких дієслів, що були показниками класової приналежності останніх. Окрім того розпочалися неругулярні зміни в аблауті сильного дієслова, що призвело до розпаду системи сильних дієслів мови середньоанглійського періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аракин В . Д . История английского языка : Учеб . пособие / В. Д. Аракин. - 2-е изд . - М . : ФИЗМАТЛИТ, 2003 . - 272 с .
2. Бруннер, К. Історія англійської мови / К. Брунер. - М.: Едіторіал, 2008. - 720 с.
3. Расторгуева Т.А. Учебник с истории английского языка / Т. А. Расторгуева. — 2-е изд., стер. — М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО *Издательство АСТ», 2003 г. — 348 с.
4. Резник Р.В. История английского языка / Р.В Резник., Т.А Сорокина., И.В Резник. — М.: Наука, 2001. — 496 с.
5. Blake, N. The Cambridge History of the English Language, Vol. 2: 1066-1476 / N.Blake - Cambridge University Press, 1992, – 732 p.